

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-367/23 - 1

Kohtuasi C-367/23

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

9. juuni 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Cour de cassation (Prantsusmaa kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. juuni 2023

Kassaator:

EA

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

Artemis security SAS

[...]

COUR DE CASSATION, CHAMBRE SOCIALE'i (Prantsusmaa kassatsioonikohtu sotsiaalkolleegium)
7. JUUNI 2023. AASTA KOHTUOTSUS

[...]

Asjaolud ja menetlus

- 1 Vaidlustatud kohtuotsuse (Amiens, 2.9.2021) kohaselt võttis äriühing Artémis security 1. aprillil 2017 EA tuleohutus- ja esmaabiteenuse (service de sécurité incendie et d'assistance à personnes, SSIAP 1) osutajana tööle.
- 2 See töötaja pöördus 25. aprilli 2019. aasta hagiavaldusega [Conseil de prud'hommes de Compiègne'i (Compiègne'i töövaidluskomisjon, Prantsusmaa)]

poole, paludes, et tema tööleping lõpetataks kohtuotsusega ning et rahuldataks mitu eri hüvitis- ja töötasunõuet, sealhulgas mõistetakse tema kasuks välja kahjuhüvitis töölepingu ühepoolse muutmise eest, millega ta viidi öötööle üle, ning põhjalikuma tervisekontrolli korraldamata jätmise eest.

- 3 Tema tööleping öeldi 1. juulil 2019 üles.
- 4 Conseil de prud’hommes de Compiègne (Compiègne’i töövaidluskomisjon) jättis tema kahju hüvitamise nõude töölepingu ühepoolse muutmise eest, millega ta määrati [päevaselt töölt] öötööle, ning põhjalikuma tervisekontrolli korraldamata jätmise eest, 4. detsembri 2019. aasta otsusega rahuldamata.
- 5 Cour d’appel d’Amiens (Amiensi apellatsioonikohus, Prantsusmaa) jättis 2. septembri 2021. aasta otsusega kohtuotsuse resolutsiooni selles osas muutmata.
- 6 Seda otsust tehes märkis apellatsioonikohus kõigepealt, et töötaja väitel on tema päevase töögraafiku muutmine öiseks töögraafikuks tema töölepingu muutmine, milleks teda ei või kohustada [...] [tööandja tugines tema vastu lepingutingimusele, mille kohaselt võib teda panna töötama nii päeval kui ka öösel ning mille apellatsioonikohus on tunnistanud õigusvastaseks].
- 7 Järgmiseks märkis apellatsioonikohus, et töötaja, kes tugines asjaolule, et tema päevane töögraafik muudeti tihti öiseks, ning tööandja kohustusele tagada talle seoses öötööga põhjalikum tervisekontroll, nõuab selle kontrolli korraldamata jätmise eest kahjuhüvitist. Kohus leidis selle nõude kohta, et asjaomane isik ei ole tõendanud ei seda, et talle tekitatud kahju on tegelik, ega seda, milles see seisneb.
- 8 Töötaja esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse.

Väite sõnastus

- 9 [...] töötaja kritiseerib kohtuotsust sellepärast, et tema kahju hüvitamise nõue töölepingu muutmise eest, millega ta viidi üle öötööle, ning põhjalikuma tervisekontrolli korraldamata jätmise eest jäeti selle kohtuotsusega rahuldamata, kuigi „kahju hüvitamisele annab õiguse ka pelgalt tuvastamine, et öötööga seotud põhjalikuma tervisekontrolli alaseid kaitsenorme ei täidetud; kui apellatsioonikohus jättis töötajale põhjalikuma tervisekontrolli ärajätmisega tekitatud kahju hüvitamise nõude rahuldamata põhjusel, et töötaja ei ole tõendanud, et talle tekitatud kahju on tegelik, ega seda, milles see seisneb, rikkus see kohus tööseadustiku (code du travail) artikleid L. 3122-1 ja L. 3122-11 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ artiklit 9.“

Viide kohaldatavatele õigusaktidele

Liidu õigus

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivis 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta on artikli 9 lõike 1 punktis a sätestatud, et liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, tagamaks, et öötöötajatel oleks õigus tasuta arstlikule läbivaatusele enne tööleasumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel.

Liikmesriigi õigus

- 11 Tööseadustiku artikli L. 3122-11 kohaselt tehakse igale öötöötajale artiklis L. 4624-1 sätestatud tingimustel regulaarselt individuaalset tervisekontrolli.
- 12 [...]
- 13 [...]
- 14 [...]

Eelotsusetaotluse põhjendused

- 15 Cour de cassationi (kassatsioonikohus) sotsiaalkolleeegiumi väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub kahju olemasolu ja selle hindamine vaidlust sisuliselt arutava kohtu sõltumatusse kaalutluspädevusse (Soc., 13.4.2016, kassatsioonkaebus nr 14–28.293, *Bull.* 2016, V, nr 72).
- 16 [...]
- 17 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivis 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta on artikli 9 lõike 1 punktis a sätestatud, et öötöötajatel peab olema õigus tasuta arstlikule läbivaatusele enne tööleasumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel.
- 18 Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võivad eraõiguslikud isikud kõigil juhtudel, kui direktiivi sätted on sisu poolest tingimusteta ja piisavalt täpsed, neile tugineda vaidluses riigi, sealhulgas riigi kui tööandja vastu, muu hulgas juhul, kui riik on jätnud selle direktiivi ette nähtud tähtajal oma õigusesse üle võtmata või on valesti üle võtnud (Euroopa Kohtu 26. veebruari 1986. aasta kohtuotsus Marshall, 152/84, punktid 46 ja 49; Euroopa Kohtu 14. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus Fuß, C-243/09, punkt 56).
- 19 Nõnda on Euroopa Liidu Kohus leidnud, et direktiivi 2003/88/EÜ artikli 6 punkt b vastab neile kriteeriumidele, kuna see paneb liikmesriikidele saavutatava tulemuse osas ühemõtteliselt täpse kohustuse, mis ei sea ühtegi lisatingimust selles sättes ette nähtud normi kohaldamiseks, mis seisneb selles, et igapäevasele keskmisele

töötajale on ette nähtud 48-tunnine ülempiir, mis hõlmab ületunnitööd, ning seega vastab see säte kõigile vahetu õigusmõju tekkimiseks nõutavatele tingimustele (eespool viidatud kohtuotsus Fuß, punktid 57 ja 59).

- 20 Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on direktiivi 2003/88/EÜ eesmärk kehtestada töötajate elu- ja töötingimuste parandamiseks miinimumnõuded, ühtlustades eelkõige tööaega reguleerivaid riigisiseseid õigusnorme (Euroopa Kohtu eelviidatud kohtuotsus Fuß, punkt 32, ja 11. novembri 2021. aasta kohtuotsus Dublin City Council, C-214/20, punkt 37).
- 21 Euroopa Liidu Kohus leidis niisiis, et direktiivi 2003/88/EÜ täieulatusliku rakendamise tagamiseks on vaja, et liikmesriigid takistaksid direktiivi 2003/88/EÜ artikli 6 punktis b sätestatud maksimaalse iganädalase töötaja ületamist (eespool viidatud kohtuotsus Fuß, punkt 51). Ta lisas, et direktiivi 2003/88/EÜ artikli 6 punktis b kehtestatud maksimaalse iganädalase keskmise töötaja ületamine kui selline kujutab endast selle sätte rikkumist, ilma et lisaks oleks vaja tõendada konkreetse kahju olemasolu. Kui liikmesriigi õiguses ei ole sama direktiivi artikli 22 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud erandivõimalust rakendavat meetet võetud, pole selles sättes kasutatud mõistet „kahju“ kõnealuse artikli 6 punkti b tõlgendamisel ja kohaldamisel seega mingit tähtsust (eespool viidatud kohtuotsus Fuß, punkt 53). Samuti leidis ta, et kuna direktiivi 2003/88/EÜ eesmärk on tagada piisava puhkeaja abil töötajate ohutus ja tervis, otsustas liidu seadusandja, et viidatud artikli 6 punktis b kehtestatud maksimaalse iganädalase keskmise töötaja ületamine tekitab töötajale kahju ainuüksi sellega, et võtab temalt selle puhkeaja ära, kuna see kahjustab tema ohutust ja tervist (eespool viidatud kohtuotsus Fuß, punkt 54).
- 22 Muu hulgas just neile põhjustele tuginedes on Cour de cassation, chambre sociale (kassatsioonikohtu sotsiaalkollegium) sellest alates otsustanud, et hüvitisele õiguse saamiseks piisab maksimaalse töötaja ületamise tuvastamisest (Soc., 26.1.2022, kassatsioonkaebus nr 20-21:636, avaldatud).
- 23 Täiendavas menetlusdokumendis väidab töötaja, et Euroopa Liidu Kohtu 14. oktoobri 2010. aasta otsusest (eelviidatud kohtuasjas Fuß) tulenev kohtupraktika tuleb tingimata üle kanda juhule, mil on rikutud direktiiviga 2003/88/EÜ tagatud kaitsenorme, mis puudutavad põhjalikumalt tervisekontrolli öötöö puhul, sest neil normidel on sama eesmärk: töötaja tervise kaitse.
- 24 Öötöö kohta on direktiivis 2003/88/EÜ ette nähtud kaks meetmete rühma: esiteks artiklis 8 „Öötöö pikkus“, mis sisaldab öötöö pikkuse piiramise meetmeid, mis tunduvad olevat samalaadsed nagu selle direktiivi artikli 6 meetmed, mille kohta tehti eelviidatud Euroopa Liidu Kohtu 14. oktoobri 2010. aasta otsus, ja teiseks artiklis 9 „Öötöötajate arstlik läbivaatus ja üleviimine päevasele tööle“.
- 25 Öötöö kohta kehtestatud kohustusi on direktiivi 2003/88/EÜ põhjendustes siiski kirjeldatud eri moel olenevalt sellest, kas need puudutavad töö kestuse piiramist

või töötaja tervisekontrolli. Nii on põhjenduses 8 märgitud, et „[o]n vaja piirata öötöö ajavahemike kestust, kaasa arvatud ületunnitöö, ja sätestada, et korrapäraselt öötöötajaid kasutavad tööandjad peavad sellest teavitama pädevaid asutusi, kui need seda nõuavad“. Põhjendus 9 on vähem täpne või range, kuna selle kohaselt „[o]n tähtis, et öötöötajatele võimaldatakse enne tööle asumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel tasuta arstlik läbivaatus ning kui nad kannatavad tervisehäirete all, viiakse nad võimaluse korral üle neile sobivale päevasele tööle.“ Põhjenduses 10 on lisatud: „Öötöötajate ja vahetustöötajate olukord nõuab tööohutuse ja tervisekaitse taseme kohandamist nende töö iseloomuga ning kaitse- ja ennetusabinõude ning vahendite tõhusat toimimist.“

- 26 Euroopa Liidu Kohus tugines ühes 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsuses (JP, C-61/21, punktides 55 ja 65) eelkõige põhjendusele 2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiivis 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta, asudes seisukohale, et kõnealuse direktiivi artikli 13 lõike 1 ja artikli 23 lõike 1 üldine eesmärk on kaitsta inimeste tervist ja kogu keskkonda ning et need sätted ei anna üksikisikutele individuaalseid õigusi, mille rikkumine võib kaasa tuua liikmesriigi vastutuse üksikisikutele tekitatud kahju eest. Selles põhjenduses on öeldud, et „[i]nimeste tervise ja kogu keskkonna kaitsmiseks on eelkõige oluline võidelda saasteainete heitmete allikatega ning määrata kindlaks ning rakendada kõige tõhusamad meetmed heitmete vähendamiseks kohalikul, siseriiklikul ning ühenduse tasandil. Seetõttu tuleks kahjulike õhusaasteainete heitmeid vältida, ennetada või vähendada ning kehtestada välisõhu kvaliteedile asjakohased eesmärgid, võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni asjakohaseid standardeid, suuniseid ja programme“. Ent just nagu direktiivi 2008/50/EÜ põhjendus 2, nimetab ka direktiivi 2003/88/EÜ põhjendus 9 seal sätestatud meetmeid tähtsaks, mistõttu võib tekkida küsimus, ega ka selles põhjenduses ei ole seatud üldist eesmärki.
- 27 Seega tuleb kõigepealt küsida, kas direktiivi 2003/88/EÜ artikli 9 lõike 1 punkt a on oma sisu poolest tingimusteta ja piisavalt täpne, et eraõiguslikud isikud võiksid sellele tugineda vaidluses riigi, sealhulgas riigi kui tööandja vastu, ning muu hulgas juhul, kui riik on selle ebaõigesti üle võtnud.
- 28 Kui Euroopa Liidu Kohus peaks leidma, et vastus eeltoodud küsimusele on jaatav, siis kuna direktiividel puudub eraõiguslike isikute vahelistes vaidlustes vahetu õiguspõhjus, peab Cour de cassation (kassatsioonikohus) kooskõlalise tõlgendamise jaoks arvestama liikmesriigi õigust tervikuna (Euroopa Liidu Kohtu 24. jaanuari 2012. aasta kohtuotsus M. Dominguez, C-282/10, punkt 31). Tööseadustiku [asjakohaste] artiklite tõlgendamist kooskõlas direktiiviga 2003/88/EÜ võib aga takistada see, et *contra legem* tõlgendamine ei ole võimalik.
- 29 Teiseks tuleb Euroopa Liidu Kohtult küsida, kas liikmesriigi õiguses öötöötajate tervisekontrolli tagamiseks võetud meetmete järgimata jätmine on iseenesest direktiivi 2003/88/EÜ artikli 9 lõike 1 punkti a rikkumine, ilma et hüvitise väljamõistmiseks oleks veel vaja tõendada selle rikkumisega tekitatud konkreetset kahju.

ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES otsustab kassatsioonikohus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 267 arvesse võttes

ESITADA Euroopa Liidu Kohtule järgmised küsimused:

- „Kas artikli 9 lõike 1 punkt a Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivis 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta vastab tingimustele, mida on vaja, et sellel sätel oleks vahetu õigusmõju ja töötaja saaks teda puudutavas vaidluses sellele tugineda?“

- „Kas direktiivi 2003/88/EÜ artikli 9 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusnormid või tavad, mille kohaselt sõltub töötaja õigus hüvitisele tema tasuta tervisekontrolliks vajalike meetmete rakenduse rikkumise korral selle rikkumisega tekitatud kahju tõendamiseks, on selle direktiivi sättega vastuolus?“

[...]

TÖÖDOKUMENT